

De tienjarige Zwitsersche bergbeklimmer Ferdinand Loeffel heeft dezen zomer Europa's hoogsten bergtop, den Mont-Blanc beklommen en ook bereikt. Toen hij nog zeshonderd meter van het doel verwijderd was, werd hij door een sneeuwstorm overvallen en moest den nacht doorbrengen in een bergkloof.

HERMAN GORTER

Zóó als die bloem van zomerrood, papaver;
Rimpelt zijn rood, verwelkend, en zijn staaf er,
Zijn teeren stengel langzaam buigt omlaag —
Zóó als een bloem van zomerrood in 't gras,
Roode papaver, die nu nederligt . . . . .

IN DEN NACHT VAN 14 OP 15 SEPTEMBER is hij overleden.

Het gras verdort; de bloem valt af . . . . .
Gorter was een idealist. Hij geloofde in zijn idealisme. Hij zag het leven, zooals het was en hij droomde het, zooals het naar zijn opvatting moest zijn. Die tegenstelling tusschen droom en werkelijkheid maakte hem ontevreden. Het leven kon anders zijn, kon beantwoorden aan de gegevens van den droom, als maar eerst deze maatschappelijke orde was vernield door haar eigen woekeringen. Gorter was filosoof. Hij had zich verdiept in de wijsbegeerte van Spinoza en hij trachtte uit te zingen het wijsgeerig denken van dezen „fijnen geest.” Gorter was propagandist voor de sociaal-democratie, later voor het communisme en hij geloofde aan een hemel op aarde.

Gorter was dichter — en het was de taal van den dichter, die de leer van den filosoof, de denkbeelden van den politicus droeg.

De dichter legt, als ieder kunstenaar, een element van gevoel of verbeelding vast in de materie. De beeldhouwer verwerkelijkst zijn ideaal in marmer — de schilder doet het leven op z'n doek — de componist klankt het uit in tonen — de dichter schrijft in woorden weg, wat de geest dicteert.

Maar de geest doet het. Bij allen. De persoonlijkheid van den artist stempelt zijn werk. En de geest

wordt, zij het onbewust, geleid door een anderen geest, Door den Geest, Die in alle waarheid leidt of door hem, die een leugengeest is in den mond van al zijn profeten. Ook bij Herman Gorter was de taal het voertuig der gedachten en gevoelens. De uitdrukking van het persoonlijkste, het eigenste. Zijn kunst is de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie.

Karel Marx' theorieën hadden hem bekoord. Hij had ze voor zich verwerkt. Hij geloofde ze en beleet ze in zijn poëzie. Hij streed met zijn gedichten den kamp voor „sociale rechtvaardigheid.” Den kamp om „het recht.” Om de rechten van den mensch. Om den invloed der kameraden. Om het ideaal der democratie. Daarom stond hij kritisch zelfs tegenover de Nederlandsche poëzie van '80, „welke kiemen voor eene hoogere zij ook in zich dragen mocht” — omdat ze „burgerlijke” poëzie was. „Zij sprak de gedachten en gevoelens der heerschende, maar ondergaande klasse uit.”

Gorter was een tachtiger. Een impressionist. De generatie van onzen tijd, die maar al te veel vergeet, hoeveel zij zelf aan de tachtigers te danken heeft, heeft hem in haar critiek niet gespaard. Maar ze zal toch moeten erkennen, dat Gorter zich een eigen weg heeft gebaand en niet gereden heeft in het spoor van anderen.

Zijn verzen hebben niet het strakke metrum dat veel gedichten der tachtigers kenmerkt en de beelding is bij hem ook meer direct.

Wie aan Gorter denkt, denkt aan zijn *Mei*. Voor het nageslacht is Gorter allereerst dichter van *Mei*. *Mei* is de poëzie van de nieuwe lente en het nieuwe geluid. Natuurpoëzie, maar tevens echte levenspoëzie.

Schepping van een kunstenaar, die de menschenziel kent en die haar heimwee heeft geleden.

Mei is een meisje, „louter lieflijkheid.” Ze stapt op een mooien avond uit een kleine boot, die zoo pas van uit zee het strand heeft bereikt. Ze slaapt tegen een fortwal, door kinderen gemaakt — en als ze wakker schrikt, hoort ze het geklaag der golven en ze ziet een rij donkere mannen, die op een baar een doode dragen, de zuster van *Mei*: April.

's Morgens begint de tocht van *Mei* door het Hollandsche landschap. Over de gele heuvels, door de valleien van zand. Langs den rand van een meertje, langs den oever van een beekje. Door de wei, de wijde wei, de Hollandsche wei, waar de bloemkorf gereed staat, vol versch gebloemde.

Nu begint het *Meiwerk*: al dansende gooit ze de korf om en grijpt handvollen bloemen en strooit ze al dansend in het rond. En die bloemetjes hechten zich vast in den weigrond; in de beek stroomen ze weg en de beemden worden er door gesierd. En de wind waait ze omhoog en ze hechten vast aan de takken van kastanje en appel en kers.

Mei is moe van het bloemen-strooien en ze gaat liggen in het lentegras.

Straks gaat ze genieten van de schoonheid van natuur en leven. Van landlieden, die ploegen; van een bruijloft — het begin eener nieuwe levenseenheid — van een dorpe in het dal, waar een school uitgaat. In alles is de schoonheid: in de zwarte smederij, waar de hamer de spranken binkt uit het ijzer; in den ouden man, die onder de linde de ondergaande zon ziet; in de meisjes en jongens, die de school uithuppelen en hun huizen zoeken; in dof koegeloei en zacht geklep van blanke duivevleugels; in gewaai van paarse seringentrosjes.

Ze komt bij een stad. Daar ziet haar de dichter. Ze zwerven samen rond: de dichter en *Mei*. Ze hooren ook bij elkander. Als hij vertrokken is, gaat ze slapen

in de erica van een heikuil. En de twaalf uren van den nacht bewaken haar als dwerggridders.

In den tweeden zang ontmoet ze Balder den zonnegod. Ze had zijn zang reeds gehoord den vorigen avond en nu ziet ze hem. Hij is blind. Balder zingt van zijn verleden en Mei luistert ademloos. En als zij de handen naar hem uitstrekt is hij verdwenen. Nu heeft de aardsche pracht voor haar geen bekoring meer. Ze wil bij Balder zijn. Na vele dagen vindt ze hem terug. Ze gaat naast hem zitten en allerlei beelden verschijnen voor haar: dat zijn de beelden van wat Balder voelt en geniet: de zielebeelden; de zielsmuziek.

Mei wil zich met Balder vereenigen, maar deze wijst haar aanzoek af met een kort, herhaald: *nooit!* Dit is de kern van *Mei*.

Mei is de schoonheid, die vergaat; het zinnelijk waarneembare, dat verdwijnt; het aardsche, het onvolmaakte. In Mei zoekt de menschenziel naar haar geluk; de balling naar zijn Paradijs.

Balder is het onvergankelijke schoon — het volmaakte. Balder is het geestelijke, het onsterfelijke. Wat los is van het aardsche, het zienlijke. Balder is blind. Hij ziet in zichzelf alleen. Hij uit zich in muziek — de verklanking van het gemoedsleven. In muziek is de schoonheid van het onzichtbare. Het echte schoon. Wat niet vergaan kan, omdat het in zijn wezen onstoffelijk is.

Balder is de kunstenaar, die luistert naar de innerlijke muziek, diep in zijn wezen.

Naar de inspiratie. Die luistert naar zichzelf — die alles vergeet, wat om hem is, die blind is voor het leven, dat vóór hem wordt gespeeld.

Mei en Balder gaan niet samen. Het vergankelijke en het blijvende; het sterfelijke en het onsterfelijke.

Gorter heeft het levensprobleem doordacht.

Helaas! hij heeft de verzoening tusschen beide niet gezien.

☒ De kunstenaar heeft wel het heimwee der menscheid vertolkt. Maar hij vond het Paradijs niet terug en wat hij hoopte te vinden, was niet, wat hij eigenlijk zocht.

Alleen het Kruis verkondigt de verzoening tusschen het sterfelijke en het onsterfelijke, tusschen het stoffelijke en het geestelijke, tusschen hemel en aarde.

De Cherub, die den toegang tot het Paradijs versperde wordt de vriendelijke engel, die den weg wijst naar den boom des levens. ☒

In den nacht van 14 op 15 September is hij overleden.

„Een zonverlichte toren van fijn graniet.... De avond kwam en van zijn voeten tot den hoogen schouder, werd hij vol schaduwen en ouderdom.”

„Een eik, die leek een huis van vuur op de hoogte ... een donk're regen viel en doofde” ....

„Zóó als een bloem van zomerrood in 't gras, roode papaver, die nu nederligt” ....

„Zoo valt een riethalm over in den vliet.”

Het gras verdort — de bloem valt af....

☒

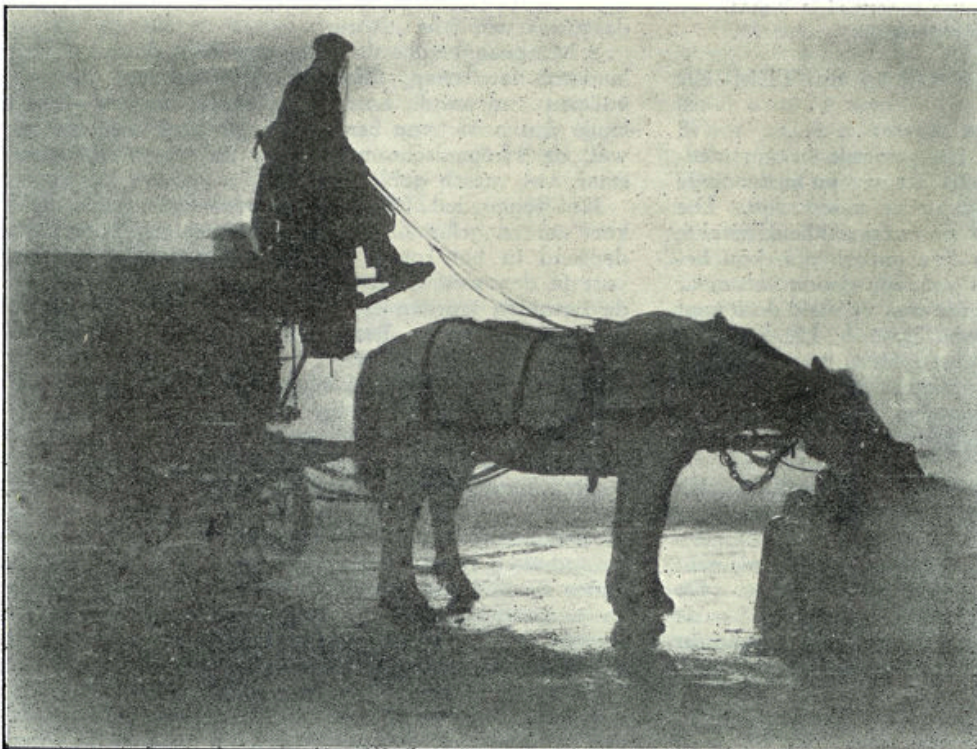
A. L. v. H.

BEDROEFD, MAAR ALTIJD BLIJDE

De kunst is: met een blijden lach,
Als streedt gij niet, te strijden.

Alleen die eerst doormaakt met God, wat later moet worden doorstreden voor het oog der menschen, kan stand houden. Dit geldt van de blijde zoowel als van de smartelijke dingen des levens. Want het gevaar om door vreugde te vallen, is even groot als dat men door lijden ten ondergaat.

Het is hoog noodig, dat wij leeren voorzichtig zijn in het waardeeren van de plaatsen, [die wij hebben te vervullen. Een ieder kan ook op een verborgen plaats tot zegen zijn. Wat wij zijn, hangt niet af van de plaats, die wij innemen; ook de kleinste kan worden geadeld.... Wél hem, die de heerlijkheid ook van den eenvoudigsten dienst zien kan!

MISTIGE
NAJAARSMORGEN

